

גליון תשל"ב

לקראת שבוע

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

ערש"ק פרשת בהר-בחוקותי

מצוות ריבית - הרווח כולו שלך!

השכר המיוחד על עמל התורה

שמיטה אפקעתא דמלכא או חובת גברא

בית הכנסת חסידי

מכון אור החסידות

סניף ארץ הקודש

ת.ד. 2033

כפר חב"ד 6084000

03-738-3734

Likras@likras.org

Or Hachasidus

Head Office

1469 President St. #BSMT

Brooklyn, NY 11213

United States

(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,

הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

פתח דבר

בעזרה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת בהר- בחוקותי, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תשלב), והוא אוצר בלום בענייני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש וצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי העניינים והרהבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנשמנו על-אתר או בתוכן העניינים), וימצא טוב, ויובל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

תוכן העניינים

ד. מקרא אני דורש .....

ונתתי גשמיכם בעתם: בשעה שאין דרך בני אדם לצאת מביא שני הפירושים בדברי רז"ל אי קאי על כל הלילות או על לילי שבתות, ויבאר דהמעליותא דפי' הא' הוא בכמות הגשם, והיתרון דפי' הב' הוא בנוגע לבניי שלא ירדו הגשמים עליהם

(עי' לקוטי שיחות ח"י"ש שיחה ד' לפר' עקב)

ז. פנינים עיונים וביאורים קצרים .....

שלא יאמר אף אני כמותו / השכר המיוחד על עמל התורה

ח. יינה של תורה .....

מצוות ריבית - הרווח כולו שרף!

מהו הקשר המיוחד בין איסור ריבית ליציאת מצרים, עד אשר "כל הכופר במצוות רבית כאילו כופר ביציאת מצרים"? / התינוח שאנו נקיים את המצוות שעושה הקב"ה קודם שאנו מקיימים - מכוחו הגדול ש"הוא אומר לישראל לעשות ולשמור", אך זה שהקב"ה יקיים את המצוות בגלל שאנו מקיימים - דבר זה כיצד אפשר להולמו? / ביאור נפלא בעניינה של מצוות ריבית, הקשר ל"יציאת מצרים" והשכר המיוחד של המצווה

(עי' לקוטי שיחות ח"יג עמ' 1007 ואילך)

יא. פנינים דרוש ואגדה .....

איך אפשר למכור את בנוי של הקב"ה?! / סור מרע ועשה טוב

יב. חידושי סוגיות .....

בפלוגת המפרשים אי שמיטה אפקעתא דמלכא או חובת גברא יביא החקירה לענין שביתת הארץ ולענין שמיטת פירות, ובהנפק"מ שיש בזה / ידון גבי גדר שמיטת כספים, ועפ"ז יפשוט החקירה גם גבי שמיטת קרקעות שהוקשה לה

(עי' לקוטי שיחות ח"יז עמ' 286 ואילך)

טו. תורת היים .....

ערבות בין יהודים

"ישראל ערכים זה בזה" - מעורבים זה בזה, וכל אחד אחראי על חברו, ומתוקים הם זה לזה; השפעת פעולת היחיד על כל בני ישראל; חובת כל אחד לעזור ולולתו הגם שאינו מכיר

יז. דרכי החסידות .....

בית הכנסת חסידי

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

ונתתי גשמיכם בעתם: בשעה שאין דרך בני אדם לצאת

מביא שני הפירושים בדברי רז"ל אי קאי על כל הלילות או על לילי שבתות, ויבאר
המעליותא דפי' הא' הוא בכמות הגשם, והיתרון דפי' הב' הוא בנוגע לבנ"י שלא
ירדו הגשמים עליהם

ברי"ש פרשת בחוקותי: "אם בחוקותי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם. ונתתי
גשמיכם בעתם וגו'". ומפרש רש"י:

"בעתם – בשעה שאין דרך בני אדם לצאת, כגון בלילי שבתות".

והנה, מקור דברי רש"י הוא במדרשי רז"ל על אתר (תורת כהנים ומדרש רבה. ועוד); אלא
שבמדרשים מצינו פירוש נוסף, והוא ש"בעתם" קאי (לא רק על לילי שבתות, אלא) על לילות
בבבבב.

וכן איתא בויקרא רבה (פלה, י): "... ונתתי גשמיכם בעתם – בלילות. בימי הורדוס המלך היו
גשמים יורדין בלילות; בשחרית נשבה הרוח, נתפזרו העבים, זרחה החמה, נתנגבה הארץ. והיו
פועלים יוצאים ועוסקים במלאכתן, ויודעין שרצון אביהם שבשמים מעשיהם.

דבר אחר: ונתתי גשמיכם בעתם – בלילי שבתות. מעשה בימי שמעון בן שטח ובימי
שלומציון המלכה שהיו גשמים יורדים בלילי שבתות, עד שנעשו חטים ככליות ושעורים
כגרעיני הזיתים ועדשים כדינרי זהב וכו'".

הרי שהמדרש הביא את שני הפירושים, פירוש אחד שקאי על לילות בכלל ("שאו כולם ישנים
בבתיהם ואין הגשמים מזיק להם" – פי' מהרז"ו), ופירוש שני שקאי רק על לילי שבתות.

ויש לעיין בטעמו של רש"י שצמצם והגביל את פירוש "בעתם" דוקא ל"לילי שבתות", ולא
הביא את הפירוש שקאי על "לילות" בכלל.

ב. והנה כעין לשון הכתוב כאן – "ונתתי גשמיכם בעתם" – ידועה הלשון מהפרשה השני'
דקריאת-שמע (עקב, יא, יד): "והי' אם שמוע תשמעו אל מצוותי... ונתתי מטר ארצכם בעתו וגו'".

לקראת שבת

ה

והנה, אף שבפירושו כאן סתם רש"י שהכוונה ל"לילי שבתות" דוקא (כנ"ל ס"א), הרי שם מאריך רש"י ומביא גם את הפירוש שקאי על "לילות" בכ"ה; ואדרבה – פירוש זה ("בלילות") מביא רש"י שם כפירוש ראשון ועיקרי, ואילו את פירושו כאן ("בלילי שבתות") הוא מביא בתור פירוש שני בלבד. וז"ל:

"בעתו – בלילות, שלא יטריחו אתכם. דבר אחר: בעתו, בלילי שבתות, שהכל מצויין בבתיהם".

והדבר פלא, דכיון שבשני הכתובים נאמרה לשון שווה (לכאורה), למה ישתנה "פשוטו של מקרא"?!

ג. ויש לומר בזה, ובהקדים הבירור בסברא – איזה משני הפירושים הוא המסתבר יותר, האם "לילי שבתות" או "לילות" בכלל.

וכד דייקת, יש מעלה בכל אחד מהפירושים:

הפירוש "לילי שבתות" מסתבר יותר מצד מניעת הטירחא לבני ישראל. כי, במשך השבוע יש אנשים הטרודים בעסקיהם ויוצאים מביתם גם בלילה, ודוקא ליל שבת הוא הזמן "שאינן דרך בני אדם לצאת" כלל – כך שבוודאי מעדיפים בני ישראל שהגשמים ירדו רק בלילות שבת ולא בלילות אחרים;

אמנם מצד סדרי הטבע, מסתבר יותר הפירוש שהגשמים ירדו "בלילות" בכלל, שאז זו כמות גדולה של גשמים המספיקים לארץ – מה שאינן כן אם הגשמים יורדים רק "בלילי שבתות", הרי לכאורה זהו גשם מועט מידי שבביל צורך הארץ.

ד. ומעתה יש לבאר הטעם שבכל מקום העדיף רש"י פירוש אחר – שהוא מיוסד בהבדל שבתוך לשונות הכתובים עצמם:

בפ' "והיה אם שמוע" נאמר "ונתתי מטר ארצכם (בעתו)", ואילו כאן נאמר "ונתתי גשמיכם (בעתם)". והיינו – בפ' "והיה אם שמוע" ברכת המטר מתייחסת היא לארץ של בני ישראל, "מטר ארצכם", ואילו בפרשתנו מתייחסת ברכת הגשמים לבני ישראל עצמם, "גשמיכם". ולפיכך:

בפרשתנו, כאשר ברכת הגשמים מכוונת בעיקר לבני ישראל עצמם, "גשמיכם" – באה הברכה בזמן הטוב ביותר עבור בני ישראל עצמם, כאשר יהודים נמצאים בבית ואינן דרכם לצאת החוצה; ולכן מפרש רש"י "בשעה שאינן דרך בני אדם לצאת, כגון בלילי שבתות".

אבל בפ' "והיה אם שמוע", שהברכה היא בעיקר להארץ, "מטר ארצכם" – מפרש רש"י את הברכה לפי גדרי הארץ, ומצד גדרי הארץ איננו מסתבר שיספיקו הגשמים של "לילי שבתות" בלבד, ולכן מעדיף רש"י לפרש שהכוונה "בלילות" בכלל.

והבדל זה מתאים להבדל הכללי שבין תוכן הפרשיות:

בפ' "והיה אם שמוע" מדובר על מצב שבו בני ישראל מקיימים רצון ה' לפי שורת הדין

לקראת שבת

– "והי' אם שמוע תשמעו אל מצוותי אשר אנכי מצוה אתכם גו'"; ולכן, אף שזוכים ישראל לברכת ה', הרי שברכה זו באה לפי שורת הדין ובהתאם לחוקי הטבע, ולכן צריכים לגשמים של "לילות" בכלל.

אך בפרשתנו מדובר על מצב שבו יהודים מקיימים רצון ה' מתוך התאמצות יתירה לפני משורת הדין – וכלשון רש"י בתחילת הפרשה: "אם בחוקתי תלכו. שתהיו עמלים בתורה", יותר מהחיוב (וראה בארוכה לקוטי שיחות ח"י ע' 314 ואילך) – ולכן גם ברכת הקב"ה באה באופן שלמעלה מדרך הטבע, עד כדי כך שהגשמים של "לילות שבת" לבדם מספיקים הם לכל צרכי הארץ.

[בפ' "והי' אם שמוע", כיון שהברכה היא בעיקר לארץ, "מטר ארצכם", לכן היא באה לפי גדרי הארץ הטבעית, ולכן גם בברכה יש הגבלות טבעיות, ואי אפשר להסתפק בגשמים של לילות שבת בלבד, אלא יש צורך בגשמים של הלילות בכלל];

אולם בפרשתנו, כאשר הברכה מתייחסת לפני ישראל, הרי שהיא אינה מוגבלת בדרכי הטבע דוקא, ולכן יש אפשרות שאפילו זמן מועט של גשמים ("לילי שבתות") יספיק].

ד. ליתר ביאור:

מבואר במפרשים (קרבן אהרן לתורת כהנים. נעתק בצידה לדרך על רש"י כאן), שברכת נתינת הגשמים "בעתם", ענינה הוא "בעת אשר לא יהי' עת זומן לדבר אחר אלא להם לבד. . לא ירדו בעתות אשר אתם צריכים אליהם ללכת בדרכים, אלא בעת שלא יהי' אלא 'עתם' להם לחוד". כלומר: הגשמים ירדו בזמן המיוחד להם ("עתם"), שאין עוד מי שהולך אז בדרכים אלא הגשמים לבד הם ש"הולכים" אז.

אמנם בזה גופא אפשר לומר בשני אופנים, ובוזה הוא ההבדל בין שני הכתובים:

בפרשתנו, כיון שהברכה מכוונת היא לישראל עצמם ("גשמיכם"), הרי ה"בעתם" של הגשמים תלוי בכני ישראל בכלל, בכ"ע עניניהם. הגשמים באים רק כאשר אין דרכם של בני ישראל לצאת בכ"ע, אלא הגשמים לבדם הם ש"הולכים" אז בחוץ – "בלילי שבתות";

אולם בפ' "והי' אם שמוע", כאשר הברכה שייכת היא לארץ של בני ישראל ("מטר ארצכם"), אז ה"בעתו" של הגשמים (אינו תלוי בכ"ע עניניהם של בני ישראל, אלא) נקבע לפי עבודת הארץ של בני ישראל: כיון שבמשך היום עובדים בני ישראל בשדותיהם נוכחמסופר לגבי יעקב אבינו (ויצא ל, טז): "ויבוא יעקב מן השדה בערב", לכן המטר אינו יורד אז, שלא להפריע בעבודת הארץ – ולכן יורד המטר "בלילות" בכלל, כאשר בלא-הכי מפסיקים את עבודת הארץ והולכים לנוח בבתייהם.

[כלומר: הא פשיטא שהברכה "ונתתי מטר ארצכם בעתו" מכוונת אל בני ישראל ולא לארץ עצמה, שהרי לארץ אין נפקא מינה מתי יורד המטר; אבל כיון שכללות הברכה מתייחסת ל"מטר ארצכם", לכן גם הברכה לבני ישראל היא כפי שהם קשורים עם עבודת האדמה, ולא בהתאם למצבם של בני ישראל כשלעצמם. ודו"ק].

אמנם אעפ"כ ממשיך שם רש"י ומוסיף – בתור פירוש שני – ש"בעתו" קאי על "לילי שבתות שהכל מצויין בבתייהם"; ויש להאריך בזה אך אין כאן מקומו ועוד חזון למועד.

שלא יאמר אף אני כמותו

לא תעשו לכם אלילים ופסל ומצבה לא תקימו לכם... את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה' לא תעשו לכם אלילים - כנגד זה הנמכר לנכרי שלא יאמר הואיל ורבי מגלה עריות אף אני כמותו, הואיל ורבי עובד עבודת אלילים אף אני כמותו, הואיל ורבי מחלל שבת אף אני כמותו, לכך נאמרו מקראות הללו (כו א.ב. ובפרשי')

וצריך להבין: מה ההו"א לומר שיהיה מותר לעבור על מצות אלו, שלכן הכתוב הוצרך לשוללם? וי"ל שבשלושת ענינים אלו יש הו"א מיוחדת שהעבד יהיה מותר בהם:

גילוי עריות: מכיון ש"להוליד וולדות" זה חלק מעבודת העבד לאדונו, ואם יש לרבו שפחה כנענית מוסר אותה לו להוליד ממנה עבדים (ראה שק"ט בזה במנ"ח סוף מצוה מב), היה מקום לחשוב שנפקעו ממנו איסורי עריות, והוא מחוייב בעריות כבן נח בלבד, וע"ז התורה מזהירתו.

שבת: מכיון שע"פ תורה הוא משועבד לרבו, היה מקום לחשוב שמכיון שאצל רבו אין שבת ו"עכו"ם ששבת חייב מיתה", וממילא חל עליו חיוב התורה לשרתו אף ביום השבת, וע"ז התורה מזהירתו.

ע"ז: י"ל שאין הכוונה כאן לע"ז כפשוטה, שבזה גם העכו"ם מחוייב, אלא הכוונה ל"שיתוף" שבני נח מותרים בזה, והביאור בזה: מכיון שהקב"ה נתן מקום שאו"ה יחשבו שלכו"מ יש דיעה בהשפעה אלקית, א"כ היה מקום לומר דמאחר שהעבד סמוך על שלחן רבו, ומקבל השפעותיו ממנו, א"כ אף אני כמותו שגם השפעתו באה ע"י רבו באופן שרבו מקבל זאת [לפי טעותו], ולכן שללה זאת התורה בהכתוב.

(לקו"ש ח"ז עמ' 177)

השכר המיוחד דבנ"י על עמלם בתורה

ופניתו אליכם והפריתי אתכם והרביתי אתכם והקמותי את בריתי אתכם

והפריתי אתכם: בפריה ורביה. והרביתי אתכם: בקומה זקופה (כ"ט ובפרשי')

וצריך להבין: רש"י הרי כתב בפרשת בראשית: "פרו - אחד מוליד אחד ולא יותר. רבו - שאחד מוליד הרבה", ומדוע שינה כאן בפירושו, ופירש שהפריה והרביה שניהם כלולים במילת "והפריתי", ואילו הרביה מדברת על ענין אחר לגמרי?

וי"ל, שמכיון שכאן מדובר על שכר מיוחד שמגיע לישראל על ההוספה בשמירת התומ"צ, "שתהיו עמלים בתורה", לכן גם השכר הוא שכר מיוחד לישראל, ולכן א"א לומר שהכוונה היא על שכר של פריה ורביה כפשוטם, שהרי בזה נתברר גם אוה"ע "פרו ורבו", אלא הכוונה היא לסוג ברכה אחרת לגמרי.

פרו: שהפריה עצמה היא באופן של רביה, היינו, שאצל אוה"ע, יש פריה שאחד מוליד אחד, אבל לא מחוייב שהנולד יוליד אלא יכול להיות שהוא יהיה עקר, ויש רביה שזה אחד מוליד הרבה, אבל בברכת "והפריתי" אצל בנ"י הכוונה היא, שאפילו כשאחד יוליד אחד, זה יהיה באופן של רביה, היינו שיהיה לזה המשך עד סוף כל הדורות, ע"ד שנאמר באברהם "וארבה[ה] את זרעו ואתן לו את יצחק" [שנולד לו בן אחד אך באופן של ריבוי]. ולכן היה מוכרח רש"י לפרש את "והרביתי אתכם" דאיירי אחר ריבוי איכותי ולא ריבוי כמותי - שזה כבר נאמר - ולכן פירש בקומה זקופה, ריבוי באיכות.

(לקו"ש ח"ז עמ' 327)

יינה של תורה

ביאורים בענייני הפרשה על דרך החסידות

מצוות ריבית – הרווח כולו שלך!

מהו הקשר המיוחד בין איסור ריבית ליציאת מצרים, עד אשר "כל הכופר במצוות רבית כאילו כופר ביציאת מצרים"? / התינה שאנו נקיים את המצוות שעושה הקב"ה קודם שאנו מקיימים – מכוחו הגדול ש"הוא אומר לישראל לעשות ולשמור", אך זה שהקב"ה יקיים את המצוות בגלל שאנו מקיימים – דבר זה כיצד אפשר להולמו?! / כשישראל מקיימים מצוות הם משפיעים שפע רב בכל העולמות, כשכר עבודתם. וצריך ביאור: הלא רצונו של הקב"ה בבריאת העולם היה "להיטיב לברואיו", ולכאורה טוב יותר היה באם היינו מקבלים כל ההשפעות בלי עמל ויגיעה? / ביאור נפלא בעניינה של מצוות ריבית, הקשר ל"יציאת מצרים" והשכר המיוחד של המצווה

בספרא פרשת בהר': "ובמרבית לא תתן אכלך אני ה'" – מכאן אמרו: כל המקבל עליו עול ריבית מקבל עול שמים, וכל הפורק ממנו עול ריבית פורק ממנו עול שמים. "אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם" – על תנאי כך הוצאתי אתכם מארץ מצרים, על תנאי שתקבלו את מצוות ריבית; שכל המודה במצוות ריבית מודה ביציאת מצרים, וכל הכופר במצוות ריבית כאלו כופר ביציאת מצרים".

ובמפרשים הקשו: מהו הקשר המיוחד בין איסור ריבית ליציאת מצרים ש"כל הכופר במצוות רבית כאילו כופר ביציאת מצרים"? וביארו באופנים שונים.

רש"י מפרש² (ע"פ הגמרא) "אני ה' אלוקיכם שהבחנתי בין בכור לשאינו בכור, אף אני יודע ונפרע מן המלווה מעות לישראל ברבית ואומר של נכרי הם". אך זה מבאר רק את הפרט של "המלווה מעות לישראל ואומר של נכרי הם". אך עדיין צריך ביאור הקשר של כללות מצוות ריבית ליציאת מצרים.

(1) פרשה ה, ג.

(2) פכ"ה פל"ח ד"ה אשר הוצאתי וגו'.

בכדי להבין שייכות מצווה זו ליציאת מצרים, יש להקדים ביאור כללי בענין קיום המצוות, כדלהלן.

***

בנוסף ברכת המצוות אנו אומרים "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו", המצוות מיוחסות לבורא ית"ש ונקראות "מצוותיו". זאת מכיוון שהקב"ה אף הוא מקיים את המצוות, וכמאמרם ז"ל³ עה"פ⁴ "מגיד דבריו ליעקב" – "לפי שאין מדותיו של הקב"ה כמדת בשר ודם: מדת בשר ודם מורה לאחרים לעשות, והוא אינו עושה כלום; והקב"ה אינו כן אלא מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות ולשמור". והיינו, שאותן המצוות שאנו מקיימים, ה"ה "מצוותיו" של מקום שמקיימן עוד קודם שאנו מקיימים.

מאידך, לא רק קודם קיום המצוות ה"ה מתייחסות לקב"ה, אלא גם לאחר שאנו, ישראל עם קרובו, מקיימים את המצוות – חוזר הקב"ה ומקיימן בגללינו, כפי שאמרו חז"ל⁵ "כל הקורא בתורה – הקב"ה קורא ושונה כנגדו", דקיום המצוות דישראל גורם שיהיה הקב"ה מקיים את המצוות.

נמצא א"כ, שישנן המצוות כפי שהקב"ה מקיימן קודם שאנו מקיימים את המצוות – ומכוח זה יכולים אנחנו לקיימן; ויש שמכוח הקיום שלנו ולאחריו – מקיים הקב"ה את המצוות.

ואינו מובן: התינוח שאנו נקיים את המצוות שעושה הקב"ה קודם שאנו מקיימים – מכוח הגדול ש"הוא אומר לישראל לעשות ולשמור", אך זה שהקב"ה יקיים את המצוות בגלל שאנו מקיימים – דבר זה כיצד אפשר להולמו?!

***

והנה כשישראל מקיימים מצוותו של מקום ה"ה משפיעים שפע רב בעולם ובכל העולמות, שכר ופועל-יוצא של עבודתם. וגם דבר זה צריך ביאור: הלא רצונו של הקב"ה בבריאת העולם הוא "להיטיב לברואיו"⁶, ולכאורה "טוב" יותר היה באם היינו מקבלים כל ההשפעות דלמעלה בלי עמל ויגיעה?

אך באמת היא הנותנת: מכיון שהקב"ה הוא "טבע הטוב להיטיב" וחפץ "להיטיב לברואיו" – לכך מזכה הוא אותנו בקיום המצוות בעצמנו, שכך לא יהיה זה בגדר "נהמא דכסופא". דכאשר האדם מקבל "לחם חנינם" בלי שעבד והתייגע ע"ז, ה"ה מתבייש ואינו חש שזהו "קב" שלו" שטוב "מתשעה קבין של חבירו". אבל כשישראל עובדים ומתייגעים בעצמם בקיום המצוות, אזי הם מרגישים שהשכר מגיע להם בדין.

מטעם זה עשה הקב"ה בחסדו הגדול, שקיום המצוות של ישראל ישפיע למעלה ויגרום שהקב"ה יחזור ויקיים את המצוות:

"נהמא דכסופא" הוא לא רק כשמקבלים "לחם חנינם" בלא שום עבודה ויגיעה. גם כאשר

(3) שמ"ר פ' משפטים פ"ל ס"ט.

(4) תהילים קמז, יט.

(5) תדבאר רפי"ח. יל"ש איכה רמז תתלד.

(6) עץ-חיים, שער הכללים בתחילתו.

ישנה עבודה ויגיעה, אך האדם העובד יודע שכל עבודתו אין לה פרי וחפץ אצל משלם השכר – עדיין הוא מרגיש בושה בקבלת השכר. מכיון שאין הוא רואה קשר בין עבודתו לשכר שהוא מקבל.

זאת ועוד אחרת: כשאדם עובד עבודה ואינו רואה שפועל משהו, אין לו חשק ושמחה בעבודה. וכפי שהמשיל ע"ז כ"ק מו"ח אדמו"ר משל: פריץ אחד קרא לאיכר פשוט, וציוה אותו "לעבוד" ו"לקצור" עם מגל, בדיוק כפי שהיה עושה בשדה העומדת בקמותיה, אלא ש"עבודה" זו עליו לעשות בתוך חדר שאין בו כלום – ובתמורה ישלם לו כפי שהוא עובד בשדה. בתחילה הסכים האיכר, אך אחרי משך זמן קצר של עבודה זו התחרט, וטען: אמנם עובדים, אך העבודה איננה נראית...

מטעם זה, עשה הקב"ה שעבודת הבן ישראל למטה תעשה פרי למעלה – ודבר זה ייתן חיות ותענוג בעבודת השם, כיון שיודע שעבודתו נוגעת לקב"ה.

***

המזרם מן האמור, שאותן השפעות עליונות שנשפעות ע"י קיום המצוות הן באמת תוצאה של קיום המצוות, ומובן שלכל מצווה יש את הפעולה הפרטית המתאימה אליה.

וזהו תוכן מצוות ריבית:

ריבית עניינה שהאדם מרוויח ועושה פירות מממון שכבר אינו בידו. שמאחר שנתן את ממונו לאחר – יצא מרשותו ועבר לרשות הלווה (דמלווה להוצאה ניתנה), ובריבית עדיין הוא מקבל שכר ע"ז. והוראת התורה להזהר מריבית משמעה – שהאדם יעשה פירות רק מממון העומד ברשותו עכשיו (שזהו ה"היתר עיסקא" – שחלק מהממון נשאר שלו גם בשעת ההלוואה, וממון זה עושה פירות).

ובאותו האופן מתנהגים עם היהודי מלמעלה: באם ח"ו עובר אדם על איסור ריבית, ולוקח רווח עכשיו על כסף שנתן כבר בעבר, וכביכול משאיר את הכסף ברשותו – גם מלמעלה לוקחים ממנו את הכוחות המיוחדים שניתנו לו כדי לקיים את המצווה (בחנינת קיום המצוות של הקב"ה שקודם קיום המצוות של היהודי) – ומעשה המצווה לא מתייחס אל היהודי...

אבל כאשר היהודי זהיר במצוות ריבית, אזי גם מלמעלה נוהגים בו מידה כנגד מידה. והכוחות וה"הלוואה" שקיבל ע"מ לקיים את המצווה, דהיינו קיום המצוות ע"י הקב"ה קודם שהיהודי מקיימן – ניתנים לגמרי לרשות האדם, והוא יכול "לסחור" בהם ולקיים מכוחם את המצוות של מטה, ועי"ז "להרוויח" ולעשות פירות – להשפיע שפע רב בכל העולמות! ויתירה מזו, שגם בשעת קיום המצוות "משתתפים" עמו, ומסייעים אותו בקיומן.

זהו הקשר בין איסורי ריבית ליציאת מצרים: מצוות ריבית מורה על הסיוע והעזר המיוחד שמקבל יהודי מהקב"ה ע"מ לקיים את המצוות, וכן על פעולת המצוות למעלה. וכיון שהיהודי מקבל את כוחותיו של הקב"ה ה"ה למעלה מכל מדידה והגבלה, בחנינת "יציאת מצרים" – יציאה מהמיצר והגבול של העולם.

איך אפשר למכור את בניו של הקב"ה?!

בנוגע לעבד נאמר בפרשתנו שבשנת היובל "ויצא מעמך הוא ובניו עמו" (כה, מא). ופירש רש"י "אמר ר' שמעון אם הוא נמכר בניו מי מכרן, אלא מכאן שרבו חייב במזונות בניו".

ויש לבאר ענין זה בדרך החסידות:

המכירה לעבדות רומזת על ענין הגלות (ראה אור החיים בהר כה, מא). ואמר רשב"י (מגילה כט, א) "חביבין ישראל לפני הקב"ה, שבכל מקום שגלו, שכינה עמהם".

ונמצא, שכאשר ישראל הם בגלות, הרי גם "האב" - זה הקב"ה, וה"בנים" אלו ישראל, נמצאים בגלות.

ועל זה שואל ר' שמעון "אם הוא נמכר, בניו מי מכרן"? זה שייך ש"האב" זה הקב"ה, הרי שהוא "כל יכול", ובמילא ביכלתו יתברך להגלות עצמו כביכול, ולא יחול בו יתברך שום שינוי ח"ו. אך "בניו" - מי מכרן", ואיך אפשרי שיהיו בני ישראל מכורים בגלות, הרי אם תהיה לגלות שליטה ובעלות על עם ישראל, יכול להיות שתחול בהם ירידה ושינוי, עד שלא יהיה ניכר בהם ח"ו שהם "בנים למקום".

ועל כך מתרץ ר' שמעון "מכאן שרבו חייב במזונות בניו", שענין העבדות והשליטה שיש לגלות על ישראל הוא רק בנוגע ל"מזונות" וצרכיהם הגשמיים, אך בנוגע לרוחניות עם ישראל בהיותם בגדר "בנים למקום" אין לגלות שליטה כלל.

וכפתגם הידוע של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע "רק גופותינו נמסרו בגלות... אבל את נשמותינו לא שלחו לגלות, ולא נמסרו לשעבוד מלכות" (לקוטי דיבורים ח"ד תרצב, א).

וגם בנוגע למזונות גשמיים, הנה "רבו חייב במזונות בניו", שאין לשרי המדינה וכיו"ב דעה ובחירה באם לתת לבני ישראל צרכיהם ומזונותיהם, אלא הם מחוייבים לזון את ישראל ולפרנסם, ככל צרכיהם.

(עיניין בכ"ז לקוטי שיחות חכ"ב עמ' 156 ואילך)

סור מרע ועשה טוב

לא יבקר בין טוב לרע

בין תם בין בעל מום חלה עליו קדושה, ולא שיקריב בעל מום אלא יאכל בתורת מעשר ואסור ליגזו וליעבד (כו, א)

יש לבאר זה בדרך החסידות:

בספר לקוטי תורה (בלק ע, ג) מביא כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע את מה שאמרו חז"ל שתכלית בריאת העולם היא מה שנתאוהו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים (תנחומא נשא טז), והיינו, שעל ידי עבודת האדם בקיום המצוות יעשה האדם את העולם לדירה ומקום ראוי לגילוי שכינתו ית'.

ומבאר שהמשכת קדושת האלקות לעולם הזה הגשמי נעשית על ידי קיום מצוות עשה, שבכל מצוה ממשיך האדם קדושה בדבר הגשמי שבה נעשית המצוה. אמנם תחילה צריך להיות "סור מרע" - לזהר במצות לא תעשה, שהרי כדי לעשות "דירה נאה" להקב"ה - "צריכין לפנות ההיכל מכל לכלוך", ורק אחרי שזוהרים מלכלוך וחטא - אפשר "לסדר שם כלים נאים", ולהמשיך קדושת האלקות על ידי קיום המצוות.

ועפ"ז יש לבאר דברי רש"י אלו:

תחילה מבהיר רש"י שהמשכת קדושת האלקות על ידי קיום מצות מעשר אינה רק ב"תם", שמקריבים אותה על גבי המזבח, אלא גם בבעל מום נמשך קדושה, כי "יאכל בתורת מעשר", וישנה המשכת קדושה הנראית בבמה זה בזה שעלי' ליאכל בתורת מעשר ובקדושה מיוחדת. ולאח"ז מבאר ש"אסור ליגזו וליעבד", שהוא עבודת ה"סור מרע" - עבודת פינוי ה"לכלוך" והחטאים - סידור הדירה כדי לשים שם "כלים נאים".

ואף שבדרך כלל הסדר הוא שתחילה צריכה להיות הזהירות מרע לפני המשכת הקדושה, כנ"ל, מ"מ כותב רש"י תחילה "יאכל בתורת מעשר" - המשכת הקדושה, לפני "אסור ליגזו כו" - פינוי הכלוך, כי בפירוש רש"י מודגש הפנימיות והמכוון שבכל דבר, והתכלית והמטרה היא להמשיך קדושת האלקות בעולם, ולכן בא ענין זה תחילה. ורק לאחר זה מבהיר שאין לעבוד בעבודה זו בלבד אלא תחילה יש לפנות את ההיכל מכל לכלוך - "אסור ליגזו וליעבד".

(ניפ לקוטי שיחות ח"ב עמ' 135 ואילך)

הידושי סוגיות

עיון ופלפול בסוגיות הפרשה

בפלוגתת המפרשים אי שמיטה אפקעתא דמלכא או חובת גברא

יביא החקירה לענין שביתת הארץ ולענין שמיטת פירות, ובהנפק"מ שיש בזה / ידון גבי גדר שמיטת כספים, ועפ"ז יפשוט החקירה גם גבי שמיטת קרקעות שהוקשה לה

שהפקיר ואי"צ בדיבור, או דסתמי" בחזקת כשרות] או דילמא חלות השמיטה וההפקר הוי כבר מעצמו בדרך "אפקעתא דמלכא", כשגרת לשון הש"ס בב"מ לט. וקו. (ועי' ברש"י שם), פי' דהתורה כבר הפקירה את הפירות ואי"צ לפעולת בעה"ב. ונפק"מ היכא שנתכוין בעה"ב בפירוש שלא להפקיר, כגודר שדהו ונועל כרמו [עיי' רמב"ם פ"ט הכ"ד] דאם חובת גברא היא הרי בכג"ד (אע"פ שעובר על מ"ע) אסור לזולתו לקחתם והוי גזילה, אבל אי אפקעתא דמלכא היא שפיר מותר לקחתם.

וי"ל ראי' דחובת גברא הוא ולא אפקעתא דמלכא, ובהקדים דהנה שמיטת קרקעות הוקשה בכתוב לשמיטת כספים, מדכתיב "וזה דבר השמיטה שמוט", כדאיחא ע"ז בגיטין לו. "בב" שמיטות הכתוב מדבר כו". והנה לענין שמיטת כספים תנן במתני' דשביעית י, ח (הובא בגיטין להלן לו:): "המחזיר חוב בשביעית (אחרי זמן ההשמטה) יאמר לו משמט אני, אמר לו אעפ"כ, יקבל ממנו שנאמר וזה דבר השמיטה". ואי נימא דשמיטה דכספים היא אפקעתא דמלכא והחוב נפקע ומתבטל, הרי

כבר נודעה בשערים חקירת האחרונים (מנ"ח מצוה קיב, רי"פ פערלא לסהמ"צ לרס"ג מ"ע סא, ועוד) בדין שביתת קרקע בשביעית המבואר בפרשתנו, אי גדר המצוה הוא שחל דין על הארץ שתהא שובתת, כמשמעות הכתובים דפרשתנו "ושבתה הארץ שבת לה". . שבת שבתון יהי' לארץ. . שנת שבתון יהי' לארץ", או שזהו דין על הגברא שישבות מעבודת הארץ, כלשון הכתוב "בחריש ובקציר תשבות". ונפק"מ כשעבודת הקרקע וביטול השביתה (בקרקע של ישראל) נעשים ע"י נכרי, אם עובר בזה בעל הקרקע על איסור, וק"ל.

וביארנו האחרונים (שם) דחילוק זה הוא גם גבי מ"ע ד"השביעית תשמטנה גו", להשמיט הפירות בשביעית, דנח' הב"י והמבי"ט (שו"ת אבקת רוכל סי' כד. שו"ת מבי"ט ח"א סי"א. מהרי"ט ח"א סי' מב, מג) גבי פירות עכו"ם, והדבר תלוי בחקירה אי המצוה היא שבעה"ב ישמיט ויפקיר מה שמוציאה הארץ בשביעית [אלא שדי שתוכיח הנהגתו

ולא אפקעתא דמלכא. כי דוחק לומר שבאמת ס"ל שכבר נשמט החוב מעצמו, וכל המצוה היא רק שיאמר משמט בדבור, דהא רק כשבא הלוח להחזיר מצינו לדין זה שצריך שיאמר משמט אני, ולא פסיקא מילתא בכל מלוה עד שיתכן לומר "מ"ע להשמיט המלוה בשביעית כו". ועוד, דאם לזה כוונתו הו"ל לפרש.

ולמאי דאמרי' נמי דגדר החיוב הוא רק שלא יתבענו, מבואר מ"ש הרמב"ם שם הכ"ח "וצריך המלוה לומר לחזיר משמיט אני וכבר נפטרת ממני, אמר לו אעפ"כ רצוני שתקבל, יקבל ממנו שנאמר לא יגוש והרי לא נגש", והיינו שהחיוב והמצוה שעל המלוה ("משמט אני") מוגדרים רק לכך שמקיים הציווי "לא יגוש" ואינו תובע את החוב, פי' דאין לומר שציווי זה ד"לא יגוש" (שלא לחבוע) הוא לאו ואיסור בפני עצמו בשמיטת כספים (נוסף לגוף ועצם דין השמיטה, שהחוב נשמט), אלא הוא הוא (גם) גוף קיום חיוב ההשמיטה כמצות עשה (ורק שמ"מ מצוה שיאמר גם בפה "משמט אני", עיי' רש"י גיטין ושבת שם). וכלשון החינוך מצוה תעז "לעזוב החובות" - היינו שגוף מ"ע דשמיטת כספים היא בקיום הלאו שלא לתבעם. וכמשמעות לשון הכתובים "שמוט כל בעל משה ידו אשר ישה ברעהו לא יגוש את רעהו ואת אחיו גו' ואשר יהי' לך את אחיך תשמט ידך".

ועפ"ז יובן מה שבהמצות ל"ת (סהמ"צ ל"ת רל) כללם הרמב"ם יחד: "הזהירנו שלא לתבוע משאות בשנת השמיטה אבל ישמטו כלם יחדיו שנא' שמוט כל בעל משה ידו כו' ואינו מותר לגוש כו' אבל ישמט". ועיי' גם לשונו בס' היד רפ"ט שם שכ' מ"ע להשמיט המלוה כו' והתובע חוב כו' עבר על ל"ת שנאמר כו', ולא כ' בלשון מ"ע להשמיט כו' ואסור לתבוע כו' שאז ה" ברור שהם ב' ענינים נפרדים.

לשון המשנה "המחזיר חוב" (היינו שהחוב קיים) ו"משמט אני" אינו מחזור, וכמוהו גם פירוש המפרשים באמירת הלוח "אעפ"כ", דפירושו שתוכן אמירה זו הוא שרצונו "לפרוע" את החוב שישנו (ולא נתינת מתנה סתם מחדש). עיי' בר"ש וברע"ב שם: "אני רוצה לפרוע (לך)". ובפרש"י גיטין שם "אני רוצה להחזירו לך". ויתירה מזו מצינו בלשון רש"י בשבת קמח: "אעפ"כ איני חפץ שישמטו יקבל ממנו". דמשמע שבאמירת אעפ"כ נמנעת ההשמיטה ושוב החוב ישנו כדמעיקרא ממש. והרי אילו ה" זה בגדר אפקעתא דמלכא ה" לנו לומר אף יתירה מזו, דכיון שהתורה אמרה ששביעית משמטת את החוב ומבטלת אותו, הרי אדרבה, לכאורה ה" צריך להאסר על הלוח לעשות פעולה הפכית מזה - להחזיר את הממון בתורת חוב; ובפועל אמרינן להדיא דלא זו בלבד שמוותר לו ללווה לעשות כן (כבמתני'), אלא עוד זאת - כדתנן במתני' שלאח"ז "רוח חכמים נוחה ממנו". ומכל זה משמע, ששמיטת כספים בשביעית אינה בגדר אפקעתא דמלכא - שהחוב נפקע ומתבטל לגמרי בדרך ממילא כ"א חובת גברא היא על המלוה לשמט את החוב [וכן מוכח בתשו' מהרשד"ם חו"מ סי' סא "ושמא אפי' טעמא דב"ד אביהן של יתומין לא איצטרך ליתומים קטנים שהלוח שהרי לאו בני מיעבד מצוה גינהו וקרא כו'", עיי"ש, ואי הוי אפקעתא דמלכא הרי החיוב נפקע מאליו ולמאי נפק"מ]. ועוד משמע ממשנה זו שגדר חיוב זה שעל הגברא אינו להפקיע את החוב ולבטל אותו לגמרי, אלא רק לעזוב ("משמט") את החוב, פירוש שלא יתבענו ("לא יגוש").

ולפ"ז, שאין שמיטת כספים אפקעתא דמלכא, יובן גם מ"ש הרמב"ם רפ"ט שם "מ"ע להשמיט המלוה בשביעית שנאמר כו'", דדברים אלו יש להם מקום, בפשטות, רק אי נימא דההשמיטה היא חיוב על המלוה,

ובסגנון אחר י"ל דבאמת בכל פעם כאשר אדם לוח מחבירו - אזי על חלק מנכסיו (בסכום ההלוואה) ח"ה מעין בעלות של המלוה (מלבד החיוב שחל על גוף הלוה בדין פריעת בע"ח מצוה), ובעלות זו אינה פוקעת במה שהמלוה אינו תובע חובו.

ובאמת מצינו מי שרצה לפרש בפשט משנתנו (משנה ראשונה על משניות שביעית שם) שמה שעדיין יש מקום להחזיר החוב הוא מדין "פריעת בע"ח מצוה", וזה דוחק. וראי' שלא כן - מהא דלרוב הפוסקים לא אמרי' דחל חיוב על הלוה להחזיר את החוב למלוה (אם לא אמר משמט אני), כנ"ל; ועוד, שאם הוי בגדר מצוה של פריעת בעל חוב, הרי - אפילו למ"ד שמצוה זו דפריעת בע"ח אינה אלא מדרבנן (ואכ"מ) זהו חיוב ממש, ולא רק בגדר "רוח חכמים נוחה ממנו".

ומעתה, ע"פ ההסברה הנ"ל בענין שמיטת כספים, מסתברא מילתא דאף שמיטת קרקעות שהוקשה לה היא עד"ז, כי גדר השמיטה (בשנה השביעית) שוה בקרקעות ובכספים (ובפרט שהכתוב כוללן יחד בפסוק "וזה דבר השמיטה", ומשמעות הנאמר "וזה דבר השמיטה" היא כפשוטו, שדבר זה (המפורש בהמשך בכתוב) הוא מצות השמיטה, והיינו, שהמצוה על הגברא היא "לדבר", להפקיר בפיו את השדה), דתרווייהו חובת גברא נינהו, והחילוק ביניהן הוא רק במה היא חובת הגברא, כי בשמיטת כספים, כיון שהמצוה היא "שמוט כל בעל משה ידו גו' לא יגוש את רעהו" - אין זאת אלא שנאסר על המלוה לתבוע, אבל שעבוד החפצא של החוב עומד בעינו, כנ"ל; ואילו בשמיטת קרקע, שנאמר בה "והשביעית תשמטנה ונטשתה", נעשים הפירות והתבואה הפקר לגמרי.

אמנם, אף דאמרינן שהציווי הוא רק שלא לתבוע, ולא השמטה גמורה, מ"מ כיון שהציווי "לא יגוש" מחייב ומכריח את המלוה שיעזוב את החוב ולא יתבענו, שוב מובן שבדרך ממילא בטל השעבוד והחובת גברא שעל הלוה לפרוע את החוב (כי היא בהא תליא), וכלשון הרמב"ם: "משמיט אני וכבר נפטרת ממני" - דע"ז שאינו תובעו שוב הלוה נפטר משעבודו למלוה. ועיי' יתירה מזו בקצה"ח סי' קד סק"ב דבהלוואה בכלל, אף שלא בשנת השמיטה, כשאין המלוה תובע אין על הלוה מצוה לפרוע. וגם לדעת הנתה"מ שם סק"א דחייב כיון שרחמנא חייבא לפרוע, היינו דוקא היכא שחסרה התביעה בפועל, אבל בנדון דידן ד(מצוה ו)איסור על המלוה לתבוע כו', י"ל שגם לשיטתו אין על הלוה מצוה לפרוע. וכדמשמע מהלשון רוח חכמים נוחה הימנו ולא קיום מצות פבע"ח וכיו"ב, והיינו שאין כאן מצוה על גוף הלוה.

מיהו, כל זה הוא רק ביטול השעבוד ביחס (שבגדר גברא) בין המלוה והלוה, אבל השעבוד שעל נכסי הלוה עומד בעינו, כי עצם החוב כשלעצמו לא נפקע, ולהכי עדיין רוח חכמים נוחה.

ועפ"הנ"ל בביאור זה שעצם החוב לא נפקע אף שאין כאן פריעת בע"ח מצוה - יש ליישב מה שמצינו לדעת רוב הפוסקים (מלבד דעה יחידאה של היראים סי' רעח, וראה תועפות ראם שם מה שדן בדעתו) דאין גדר דמצוה על הלוה להחזיר את החוב למלוה (גם קודם שאמר המלוה "משמיט אני"), אף דאשכחן דנקרא "מחזיר חובו". ולדברינו מחוור היטב, כי אף שהלוה פטור מלהחזיר את ההלוואה ואין כאן פריעת בע"ח מצוה, מ"מ עדיין עומד החוב בעינו, ולא נפקע.

תורת היים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחיי היום יום

ערבות בין יהודים

"ישראל ערבים זה בזה" – מעורבים זה בזה, וכל אחד אחראי על חברו, ומתוקים הם זה לזה; השפעת פעולת היחיד על כל בני ישראל; חובת כל אחד לעזור לזולתו הגם שאינו מכיר

וְכָשְׁלוֹ אִישׁ בְּאָחִיו

זה נכשל בעונו של זה, שכל ישראל ערבין זה לזה (בחוקתי ב', לו. רש"י)

"ערבים זה בזה" – מתיקות, תערובת ואחריות

ידוע¹ פירוש המאמר² כל ישראל ערבים זה בזה, שהמלה ערבים משמע א) מתיקות³, ב) תערובת⁴, ג) אחריות, היינו שמשום אהבת ישראל כל ישראל מעורבים זה בזה ואחראיים כל אחד בעד חברו. אשר כל זה נמצא גם בגשמיות במסחר האינשורענס [=ביטוח], ומכל שכן ברוחניות.

כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר הכ"מ הדגיש האחריות הגדולה המוטלת על כל איש מישראל לתת צדקה רוחנית ברוח נדיבה להעניי בדעת אשר בסביבתם וקהלתם, לזכות את הרבים בשיעורי לימוד רבים ולהשפיע עליהם לקרבם לתורה ולמצוות, אשר כל זה הם כלים רחבים לקבלת ברכות כל טוב בגשמיות וברוחניות. ויש ללמוד מזה גם על גודל הצדקה שחייב כל איש מישראל לגמול לנפשו האלקית בקביעת עתים לתורה, תורת הנגלה ופנימיות התורה הוא לימוד הדא"ח.

והנני מקוה לשמוע בשורות טובות ממנו בעבודתו בזה, ותשואות חן על הודעתו מזה.

(אגרות קודש ח"ד ע' כט)

(1) ראה רשימות חוברת קנ, שיח"ק תשמ"א ח"א ע' 61.

(2) סנהדרין כז, ב. שבועות לט, א.

(3) ראה אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע ח"א ע' שפד. ספר המאמרים תרפ"ג ע' רעג.

(4) ראה לקוטי תורה במדבר לג, ג.

...כל ישראל ערבים זה בזה, ופעולת האחד משפיע על כל שאר בני ישראל, ועל דרך הצחות של כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר, שאיש המתעטש בנקודת ציר הצפוני הרי זה נוגע לכל יושבי תבל.

(אגרות קודש ח"י ע' קפה)

כתיבה בענין פרטי של הזולת - חוב קדוש מצד הערבות

בטח תסלח לי על שכותב אני אלי' בענין פרטי שלה.

כמה פעמים שמעתי מכבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ זי"ע שענין אהבת ישראל הוא גם לאיש הישראלי הנמצא במקום רחוק ואפילו זה שאף פעם לא ראה אותו, אשר גם בזה ציותה תורתנו הקדושה⁵ ואהבת לרעך כמוך. ואם יש תקוה שיכולים לעזור למי שהוא הנמצא בריחוק מקום ובלתי מכירו, חוב קדוש הוא על כל אחד ואחת להשתדל בטובת חברו, אשר ב"י ישראל חברים.

נודעתי אשר כמה פעמים הציעו נכבדות בשבילה, ומפני כמה סיבות סרבה מלהסכים עליהם.

...יש אומרים שאין זה אלא ענין פרטי של המדובר והמדוברת, אבל האמת אינה כן, כי כל ישראל ערבים זה בזה וטובתו של כל אחד ואחת או להיפך חס ושלום משפיעה על משפחתו ועל ידידיו ואפילו אלו הרחוקים במקום. ואם בעתים כתיקונם הי' כן, על אחת כמה וכמה בזמננו אלה, אחרי השמדות הנוראות שלקחו מאתנו רבבות מאחינו בני ישראל ה' יקום דמם, אשר ממילא גדול ביותר ערך כל בית הנבנה בישראל - כהנה וכהנה, ובפרט כשיש לקוות שהבית הזה ייבנה על יסודי התורה והמצות.

אקוה שתוכל לבשרני בשורות טובות בהנ"ל. ואחתום בברכה להסתדרות טובה בקרוב, טובה בגשמיות ורוחניות גם יחד.

(אגרות קודש ח"ד ע' ערב-ג)

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה'
מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

בית הכנסת חסידי

סדרי הנהגה אלו של בתי כנסיות חב"ד הביאו ברכה מרובה למתפללים בהם והשפיעו לטובה גם על בתיהם, בשלום הבית ובחינוך הבנים והבנות

המראה הנהדר של בית הכנסת לפנים

מתוך כאב לב וצער עמוק הנני פונה אליכם בבקשתי שתשימו לבכם על העזובה הרוחנית בבתי הכנסיות, ועליכם החובה והמצוה לתקן בעוד מועד - במרץ רב וברגש חסידותי פנימי - את בדקי הבית.

העלו נא על זכרונכם את המראה הנהדר של בית הכנסת לפנים, אשר יומם ולילה הי' מלא יהודים - זקנים בחורים, נערים וטף - ותמיד הי' נשמע בו קול נעימות התפלה וקול התורה מלומדי השיעורים השונים שהתאימו לכל סוג אנשים שישבו צפופים מסביב לשולחנות בתי הכנסת ובתי המדרש.

ברכה מרובה למתפללים

איש איש מחסידי חב"ד הי' חבר לאותה חבורת לומדים המתאמת למצב ידיעותיו והשתדל בכל כחו לעלות בעילוי אחר עילוי בלימוד ובידיעה.

זכרו גם את ההתועדויות ומסיכות ריעים שהיו עורכים לעתים קרובות בשבתות, בר"ח, ויו"ט, ולפעמים גם בימות החול, אשר הביאו תוצאות טובות בתיקון וזיכוך המדות, והכניסו רוח חיים בעבודה שבלב זו תפלה, בלימוד התורה ובאהבת ישראל בכלל וגמילות חסדים איש לרעהו בפרט.

סדרי הנהגה אלו של בתי כנסיות חב"ד הביאו ברכה מרובה למתפללים בהם והשפיעו לטובה גם על בתיהם, בשלום הבית ובחינוך הבנים והבנות.

התבוננו, התעוררו, התחזקו והתאמצו!

ובהעריך מול זה את המצב בבית הכנסת בהוה, מה גדולה היא השוממות, מספר הבאים להתפלל זעיר הוא, רוב השיעורים בטלו. התועדות - מאן דכר שמה. הרב - שהוא צריך לעמוד בראש הנהגת עדתו - או שאינו כלל בביהכנ"ס, או שהוא משועבד להתנהג ככל העולה על דעתם של בעלי הבתים או של ה'פרזידנט'.

קין שם לחושך!

התבוננו, התעוררו, התחזקו והתאמצו! דעו את אחריתכם, בינו את העתיד להיות והחזירו את עטרת תפארת בית הכנסת ליושנה.

השם יתברך יהי בעזרכם ויברך אתכם ואת בני ביתכם שי' ויצליחכם בכל הצריך לכם בגשמיות וברוחניות.

ידידכם עוז הדורש שלומכם ושלום ב"ב יחיו טובכם והצלחתכם בגשמיות וברוחניות.

(אגרות קודש ח"י רא-רב)

